

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دین و زندگی برتر

بایه دهم کلیه رشته ها



مؤلف: مرتضی حاتمی نسب

آموزش و پرورش ایران شهر

امیر المؤمنین علی (ع) می فرماید: (مَنْ طَلَبَ شَيْئًا نَالَهُ أَوْ بَعْضَهُ)؛ هر که جوینده چیزی باشد، به آن یا به بخشی از آن، دست می یابد.

36 نکته مهم دینی دهم

«نکته 1»

در عالم یک چیز است که آن فراموش کردن نیست. اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را پاک نیست. و اگر جمله را به جا آری و فراموش نکنی و آن را فراموش کنی، هیچ نکرده باشی.....حق تعالی نیز تو را ارزش بسیار داده است. پس ببین که برای چه تو را خلق کرده و برای چه کار فرستاد».

«نکته 2»

آیه: {وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَ لَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ} و نیافریدیم آسمان و زمین را، و ما بینهما: و آنچه در میان آنها است از مخلوقات، لاعبین: در حالتی که بازی کنندگان باشیم، یعنی آن را بر وجه حکمت و مصلحت آفریدیم نه به بازیچه ...
پیام آیه: هدفمندی و حق بودن آفرینش جهان

* آفرینش (آسمان ها و زمین) براساس حکمت خداوند هدفمند است.
 * هدفمندی خلقت براساس **حق** است.
 * همه موجودات براساس **برنامه حساب شده ای** به این جهان گام نهاده اند و به سوی آن **هدف حکیمانه** حرکت می کنند.
 * حدیث امام علی(ع): «ای مردم ... هیچکس **بیهوده آفریده** نشده تا خود را سرگرم کارهای لاهوت کند و او را به خود و انگذاشته اند تا به کارهای لغو و بی ارزش پردازد.
 جهان **هدفمند** خداوند **حکیم** است ← آفرینش جهان حق است ← خداوند هیچ کاری بیهوده انجام نمی دهد حق بودن آفرینش به معنای ← هدف دار بودن خلقت ← **حکمت الهی**

«نکته 3» تفاوت اهداف انسان با سایر موجودات
 1- انسان خودش باید هدف از خلقت را بشناسد ← آن را انتخاب کند ← به سوی آن گام بردارد.
 * گیاهان به صورت طبیعی به هدف می رسند.
 * حیوانات به صورت غریزی به هدف می رسند.
 2- حیوانات و گیاهان استعدادهای محدود مادی دارند.
 * انسان ها استعدادهای فراوان مادی و معنوی دارند.
 3- انسان دارای روحیه بی نهایت طلبی است. در حالیکه حیوانات و گیاهان هدف های محدودی دارند. هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می رسند، متوقف می شوند.

«نکته 4» منشاء اختلافات در انتخاب هدف ← **بینش و نگرش هر فرد**

«نکته 5» معیار انتخاب
 هدف های فرعی ← (پایان پذیر و فنا شدنی) مانند مال و شهرت
 هدف های اصلی ← (پایان ناپذیر و همیشگی) مانند خیرخواهی
 ← ویژگی مشترک هر دو هدف، **ضرورت** بودن آنهاست.
 با توجه به تفاوت نگاه انسان ها، برای انتخاب صحیح هدف ها و دل بستن به آنها نیازمند **معیار و مالک** هستیم.

«نکته 6» خداوند در قرآن کریم هریک از عبارات ذیل را برای ...
 1- ورود به دوزخ با خواری و سر افکندگی ← هرکس که زندگی زد گذر دنیا را طلب کند.
 2- بی بهره بودن در آخرت ← خداوند ما بهره ای در دنیا عطا کن

«نکته 7» هدف جامع = خدا
 هدفی که رسیدن به آن مساوی با رسیدن با اهداف دیگر باشد و در بر گیرنده دو ویژگی **متنوع بودن استعداد ها** و ویژگی **بی نهایت طلب** انسان باشد.
 (بالاترین هدف = تقرب الهی)
 * آدم های زیرک و هوشمند هدف های خود را به گونه ای انتخاب می کنند که به قول معروف «**با یک تیر چند نشان بزنند**».
 * ضرب المثل مرتبط (چون که صد آمد نود هم پیش ماست) این ضرب المثل در جایی که یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است، استفاده می شود.
 آیه مرتبط با هدف جامع: مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا
 هر کس پاداش دنیا را بخواهد، پس (بداند که) پاداش دنیا و آخرت نزد خداست و خداوند همواره شنوای بیناست.
 اشعار مرتبط با هدف جامع(مهم)
 ای دوست ، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟
 خوبی قمر بهتر ، یا آن که قمر سازد؟

ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو
 ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟
 یا آن گه برآرد گل ، صد نرگس تر سازد؟
 یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟
***هرچقدر هدف بزرگ تر باشد همت بزرگتر و اراده ی محکم تر را می طلبد.**
***هدف و مسیر حرکت هرکس با توانایی ها و سرمایه هایش هماهنگی دارد.**

«نکته 8» * ابیات مرتبط با دفع خطر احتمالی *
 مثالی گویمت ظاهر، بیندیش
 اگر طفلی بدو گوید بیارام
 چو از طفل آن سخن دارد شنیده
 تو را چندین پیمبر کرده آگاه
 به گفت طفل جستی راه پرهیز
 کسی را هست جامی پر عسل پیش
 که زیر این عسل زهر است در جام
 بال شک دست از آن دارد کشیده
 که خواهد بود کاری صعب بر راه
 به گفت انبیا از خواب برخیز
***بیت پنجم اشاره به حدیث رسول خدا (ص) «الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا» دارد.**

«نکته 9» آیه مرتبط با دیدگاه معتقدین به معاد
 آیه شریفه: {اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا}.
 خداوند که معبودی جز او نیست، همه شما را در روز قیامت که هیچ شکی در آن نیست جمع می‌کند، و راستگوتر از خدا در سخن کیست؟
 آیه شریفه: {أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ}.
 پس آیا گمان می‌کنید که ما شما را بیهوده آفریده‌ایم، و شما به سوی ما بازگردانده نمی‌شوید؟
 آیه مرتبط با دیدگاه فوق « وما هذه الحياه الدنيا إِلَّا لَهُوَ وَلِعَبٌّ وَ إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ » که بیانگر آن است که زندگی دنیا بازی و سرگرمی است و سرای آخرت (حیوان) زندگی حقیقی و راستین است.
 معاد از منظر اسلام معاد جسمانی و روحانی باهم است.
 حدیث مرتبط: امام حسین (ع) : مرگ چیزی نیست مگر پلی که شمارا از ساحل سختی به ساحل سعادت و کرامت و بهت های پهناور و نعمت های جاوید عبور می دهد. پس کدام یک از شما کراهت دارد که از زندان به قصر منتقل شود. (کلید واژه : پل ، قصر ، زندان).
معاد حتمی است زیرا خداوند حکیم است.
 از پیامدهای دیدگاه فوق 1. باز شدن پنجره ای از امید و روشنایی به سوی انسان و ایجاد شور و نشاط و انگیزه برای اوست. که خداوند در این رابطه می فرماید: « مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمَلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ » کسانی که به خدا و روز قیامت ایمان بیاورند نتیجه اش « فَلَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ » یعنی برای آن ها ترس و غمی نیست .

«نکته 10»
 آیه شریفه: { أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ }.
 آیا کسانی را که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند همانند فسادگران در زمین قرار می‌دهیم، یا اهل تقوا را مانند فاجران قرار می‌دهیم؟
(چون خدا عادل است افراد باایمان مانند بدکاران نیستند)

«نکته 11» دلایل انکار معاد
 1- سرگرم کامرانی در دنیا و اصرار بر گناهان کبیره { واقعه/48-45 }
 دوزخیان (پیش از این) در عالم دنیا (مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می کردند و می گفتند: «هنگامی که ما مردیم و استخوان شدیم، آیا برانگیخته خواهیم شد؟»!
 2- تجاوز کاری و گناهکاری {مطفین/12-10}
 وای در آن روز بر تکذیب کنندگان، همانها که روز جزا را انکار می کنند. تنها کسی آن را انکار می کند که متجاوز و گناهکار است.

3- **اصرار در بدکاری و فساد** {قیامت/5} انسان شک در وجود معاد ندارد بلکه [علت انکارش این است که] او می خواهد بدون ترس از دادگاه قیامت، گناه کند.

«نکته 12» اولین گام برای حرکت انسان در مسیر رستگاری، **شناخت خودش (انسان)** است. یعنی شناخت سرمایه ها و نحوه به کارگیری آنها شناخت **موانع حرکت** و نحوه مقابله با آنها است. * **خودشناسی سودمندترین دانش هاست.** * خداوند آنچه در آسمان ها و زمین است، برای انسان آفریده و توانایی بهره مندی از آنها را در وجود او قرار داده است. این ها نشان می دهد خداوند متعال انسان را گرامی داشته و برای انسان در نظام هستی جایگاه ویژه ای قائل شده است.

نکته : انسان ارزشت را بدان و خودت را به بهایی اندک بفروش!

«نکته 13» دیدگاه منکرین معاد (مادیون) : معتقدند که حیات انسان پس از مرگش به اتمام می رسد و انسان رهسپار نیستی می شود. * آیه مرتبط با دیدگاه منکرین معاد که بیان می دارد حیات انسان مربوط به زندگی همین دنیا است و پس از مرگ رهسپار نیستی شده و ما را **فقط گذشت روزگار نابود** می کند و سخن آن ها از **روی ظن و خیال** است. : « وَ قَالُوا مَا هِيَ حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَ مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ».

پیامدهای این دیدگاه

1. این نگاه با میل به جاودانگی و بی نهایت طلبی انسان در تضاد است.
2. آنان سعی دارند با سرگرم کردن خود به آرزوهای مادی و دنیوی راه غفلت و فراموش کردن مرگ را پیش گیرند.
3. عاقبتی جز فرورفتن در گرداب آلودگی برای آنان نیست.
4. زندگی دنیا برایشان بی ارزش شده و دچار یاس و ناامیدی می شوند چرا که فکر مرگ را نمی توانند از ذهنشان خارج کنند. (زیرا مرگ را پایان همه چیز می دانند).
5. دچار بیماری های روحی می شوند.

❖ **انانی که معاد را پذیرفته اند اما باور قلبی ندارند و در دنیا پیرو هوا و هوسشان هستند دنیا را معبود و هدف خود گرفته اند و از آخرت غافل اند مشابه منکران معادند.**

«نکته 14» ویژگی های بعد «غیر جسمانی /روحانی/ روح»
1- تجزیه و تحلیل نمی پذیرد.
2- به زمان و مکان محدود نمی شود.
3- پس از مرگ شعور و آگاهی را از دست نمی دهد.
4- **تن دادن به ردایل اخلاقی موجب سقوط بعد روحانی انسان می شود و اثرش ، از دست رفتن سرمایه های ارزشمند انسان است.**
5- همین بعد روحانی است که به انسان، امکان تفکر ، تعقل ، انتخاب و را می دهد. و همواره دنبال کمالات نامحدود است و فضایل و ردایل را درک می کند.

«نکته 15» سرمایه های وجودی انسان عبارتند از ؛
1. تفکر و تعقل : انسان به وسیله ی این سرمایه می اندیشد ، تصمیم می گیرد ، را درست را از غلط تشخیص می دهد حقایق را در می یابد و از جهل و نادانی دوری می کند. (*آیاتی که به تعقل و تفکر اشاره دارد مرتبط با این مورد است).
2. قدرت اختیار ، انتخاب ، تصمیم گیری و مسئولیت پذیری : آیه مرتبط « اَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ اِمَّا شَاكِرًا اِمَّا كَفُوْرًا »

دقت کنیم که تشخیص دادن و انتخاب کردن دو فعل جداگانه هستند. تشخیص دادن مربوط به **تعقل و انتخاب کردن** **مربوط به اختیار** انسان می باشد * پیام کلی آیه اشاره به قدرت اختیار و انتخاب انسان ها دارد.

3. سرشت خدا آشنا : انسان ها فطرتاً خدا جوی هستند. و روایت امام علی (ع) (مَا رَبُّ شَيْئاً إِلَّا وَ رَبُّهُ اللهُ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ) با شعرذیل، ارتباط معنایی دارند و به سرشت خدا آشنا یا سرشت خداجو اشاره دارند.
دوست نزدیک تر از من به من است *
وین عجب تر که من از وی دورم
چه کنم با که توان گفت که او *
در کنار من و من مهجورم.
4. شناخت خیر و بدی : آیه مرتبط « وَ نَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا ».
5. گرایش انسان به نیکی و دوری از بدی : آیه مرتبط « وَ لَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ».

«نکته 16» موانع رشد و رستگاری

1- درونی - **نفس اماره** «وسوسه گر» حدیث امام علی (ع): «دشمن ترین دشمن تو، همان نفسی است که در درون توست». **از پیروی از عقل و وجدان باز می دارد.**

2- بیرونی - خداوند از شیطان به عنوان عامل بیرونی خبر می دهد. کار شیطان است **وسوسه کردن و فریب دادن** و جز این راه نفوذ دیگری ندارد.

آیه شریفه ابراهیم / 22 : خداوند به شما وعده حق داد اما من به شما وعده ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم؛ فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز خود را سرزنش کنید نه مرا. نه من می توانم به شما کمکی کنم و نه شما می توانید مرا نجات دهید. **(پاسخ شیطان به گناهکارانی که شیطان را عامل حال آن روزشان می دانند)**

راه هایی که شیطان انسان را فریب می دهد

*شیطان می خواهد به وسیله شراب و قمار ایجاد کینه مند و مردم را از یاد خدا (نماز) غافل سازد.
* و کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را بآرزوهای طولانی فریفته است.

«نکته 17» آیه شریفه ی « حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَ مِنْ وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ » اشاره به موارد ذیل دارد :

- ❖ اشاره به عالم برزخ دارد.
- ❖ اشاره به وجود حیات ، شعور و آگاهی دارد.
- ❖ آیه ی فوق مرتبط با آیه ی « وما هذه الحياة الدنيا إلا لهوٌ ولعبٌ » می باشد.
- ❖ در خواست گناهکاران در زمان مرگ بیان می شود. « حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ ».
- ❖ توجیه گناهکاران از باز گردانده شدن به دنیا انجام عمل صالح است. « قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ فِيمَا تَرَكْتُ »
- ❖ **توفی**: فرشتگان حقیقت وجودی (روح) انسان را سلب می کنند به این امر توفی گویند.
- ❖ **ارتباط متوفی : امام کاظم (ع) می فرماید : مومنان بر حسب مقدار فضیلتشان به دیدار خانواده هایشان می روند. بر خی هر روز و کمترین آن هر جمعه .**

نمونه هایی از وجود شعور و آگاهی در عالم برزخ عبارتند از ؛

- ❖ گفت و گو با فرشتگان که **کافران خود را مستضعفین** روی زمین می دانند.
 - ❖ سخن پیامبر با شهدای جنگ بدر
 - ❖ بسته نشدن پرونده اعمال (اشاره به اعمال ماتقدم و ماتاخر دارد).
- آیه « يُنَبِّئُوا الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَ أَحَّرَ » اشاره به باز بودن پرونده انسان بعد از مرگ و ارتباط عالم دنیا و آخرت دارد

«نکته 18» از مراحل قیامت بسیار سوال کم می آید.

آیه شریفه ی : « وَ أَنْتُمْ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِينَ كِرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَعْلَمُونَ » اشاره به ثبت اعمال توسط شاهدان (فرشتگان الهی) دارد.

*آیه شریفه ی « أَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَعْيُنَهُمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ » اشاره به شهادت اعضای بدن انسان و دادن نامه ی اعمال بدکاران به دست چپ آن ها دارد و خود را در حالی که گرفتار می یابند، می خواهند **باسوگند دروغ** خود را از آن شرایط خارج کنند. در این حال خداوند بر دهان آنان **مهر** می زند و اعضا و جوارحشان به اذن الهی علیهشان شهادت می دهند که این امر **موجب تعجب آنان** می شود و آنان خود را سرزنش می کنند و آرزو می کنند باز گردانده شوند. « حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَ مِنْ وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ». *سخن گفتن اعضای بدن در قیامت اشاره به «معاد جسمانی» دارد.

«نکته 19» **عمل پیامبران و امامان معیار سنجش است** که هرچه عمل انسان به آن ها نزدیک تر باشد ارزشش بیشتر خواهد بود.
دادن نامه ی اعمال : در جهان آخرت انسان ها **عین عمل** خود را می بینند **نه گزارشی** از آن.

«نکته 20» انواع رابطه میان عمل، پاداش و کیفر
رابطه میان عمل و پاداش و کیفر در دنیا
1-قراردادی ← متناسب با جرم و کیفر ← تغییر می کند.
2-طبیعی ← محصول طبیعی خود عمل ← اثر وضعی ← تغییر نمی کند ← سیگار کشیدن
← باید خود را تطبیق داد (هماهنگ) و با آگاهی کامل از آن برنامه زندگی خود را تنظیم کند.
3- تجسم عمل (مهم) ← رابطه عمل، پاداش و کیفر در آخرت عین عمل ← حقیقت عمل ← تجسم عمل (کاملترین نوع ارتباط میان عمل، پاداش و کیفر است).
آیه مرتبط: **إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالِ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ۖ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا**
همانا، آنان که اموال یتیمان را به ستم می خورند، در حقیقت، آتشی را در شکم خود فرو می برند و بزودی در آتشی فروخته وارد خواهند شد.
حدیث پیامبر «ص» : همنشینی که با انسان دفن می شود اگر نیک باشد مایه انس اوست و در غیر این صورت موجب وحشت اوست.

«نکته 21»
جهنمیان (پیش از این) در دنیا **مست و مغرور** نعمت بودند و بر **گناهان بزرگ اصرار** می ورزیدند).
برای کسانی که کارهای زشت انجام می دهند و هنگامی که مرگ یکی از آنها فرا رسد می گوید: الان توبه کردم، توبه نیست و اینها کسانی هستند که **عذاب در دناک برایشان** فراهم کردیم.
نکته: کامرانی در دنیا و اصرار بر انجام گناهان کبیره و توبه لحظه آخر = عذاب و جایگاه آنان جهنم است.

«نکته 22» { وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ ۖ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ }
و بر آنچه از سختی ها به تو می رسد مقاومت کن که این (صبر) از امور واجب و مهم است.
* ایستادگی در برابر مشکلات و سختی ها، از توصیه های لقمان حکیم به فرزندش بعد از نشان دادن راه و رسم زندگی به او می باشد.
* ارتباط با حدیث امام کاظم (ع): خدایا می دانم که بهترین توشه مسافرکوی تو عزم و اراده ای است که با آن خواستار تو شده است.

«نکته 23» حدیث پیامبر «ص» : به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از اینکه به حساب شما برسند. (حاسبوا انفسکم قبل ان تحتاسبوا).
از امام علی (ع) پرسیدند: زیرک ترین انسان کیست؟ فرمودند کسی که از خود و عمل خود، برای بعد از مرگ حساب بکشد.

«نکته 24» حدیث امام علی (ع): «ارزش هر انسان به اندازه چیزی است که دوست می دارد». شعر مرتبط: تا در طلب گوهر کانی، کانی
تا در هوس لقمه نانی، نانی
هر چیز که در جستن آنی، آنی
این نکته رمز اگر بدانی، دانی

حدیث پیامبر «ص»: هر کس در روز قیامت با محبوب خود محشور می شود.

«نکته 25» {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ...} و بعضی از مردم کسانی هستند که معبودهایی غیر از خداوند برای خود برمیگزینند و آنها را همچون دوست داشتن خدا، دوست می دارند. اما آنان که ایمان دارند، عشقشان به خدا (از عشق مشرکان به معبودهاشان) شدیدتر است.

پیام آیه

* ویژگی خاص مؤمنان، محبت شدید آنها به خداست.

* مردم دو دسته اند: 1- عده ای که خدا را دوست دارند. 2- عده ای که همتایانی برای خدا گرفته و آنها را دوست می دارند. هر چه انسان ایمانش به خدا بیشتر شود (علت) محبتش به خدا نیز بیشتر می شود (معلول).

* قرابت با حدیث امام علی «ع»: «ارزش هر انسان به اندازه چیزی است که او دوست می دارد». بنابراین ارزش مؤمنان، خداوند است.*

* قرابت با حدیث امام صادق «ع»: «قلب انسان حرم خداست، غیر خدا را جا ندهیم»

* قرابت با مناجات امام سجاد «ع»: «بار الها؛ دوست داشتنت را از خودت خواهیم».

* آیه شریفه {قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ}.

ای پیامبر! بگو: اگر خداوند را دوست می دارید، پس مرا پیروی کنید، تا خدا نیز شما را دوست بدارد. و گناهانتان را بر شما ببخشد و خداوند بسیار بخشنده و مهربان است.

پیام آیه: پیروی از خداوند لازمه افزایش محبت به خداوند می باشد.

* برای داشتن محبت خداوند در دل لازم است که از او پیروی کنیم.

* منظور از پیروی از خداوند در این آیه، پیروی از رسول خداست.

خداوند او را دوست خواهد داشت (معلول 1) [يُحِبُّكُمُ اللَّهُ]

خداوند گناهانش را می آمرزد (معلول 2) [وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ]

* این آیه پاسخی است به کسانی که گمان می کنند «قلب انسان با خدا باشد کافی است و عمل به دستورات دین ضرورتی ندارد.» زیرا آیه، لازمه محبت به خدا را پیروی از دستور او مبنی بر اطاعت از پیامبر دانسته است.

* قرابت با حدیث امام صادق (ع): (ما احب الله من عصابه): کسی که از فرمان خدا سرپیچی کند او را دوست ندارد.

«نکته 26» آیه شریفه {وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ}. نماز را به یادار، که همانا نماز (انسان را) از فحشا و منکر باز می دارد و البته یاد خدا بزرگتر است. و خداوند آنچه را انجام می دهد می داند.

پیام آیه: آیه اشاره به نماز و ثمرات آن دارد.

* مخاطب این آیه پیامبر (ص) است. اولین ثمره نماز، دور شدن از کارهای زشت و ناپسند است. ← {تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ} توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال، موجب می شود تا انسان دست به هرکاری نزند و از گناهان دوری کند. * دومین و برترین ثمره نماز، یاد خدا است. ← [وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ] * خداوند از اعمال ما آگاه است. ← [وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ]

«نکته 27» نکات مهم روزه و نماز
کسی که غسل جنابت بر او واجب است ← اگر عمدتاً تا اذان صبح غسل نکند یا اگر وظیفه اش تیمم است، عمدتاً تیمم نکند، نمی تواند روزه بگیرد. البته اگر سهل انگاری کند و غسل نکند تا وقت تنگ شود، می تواند با تیمم روزه بگیرد و روزه اش صحیح است.
* کسی که به علت عذری مانند بیماری روزه نگیرد ← اگر بعد از ماه رمضان عذر او برطرف شود و تا رمضان آینده عمدتاً قضای روزه را نگیرد، باید هم روزه را قضا کند و هم برای هر روز یک مُد (تقریباً 750 گرم) گندم و جو و مانند این ها به فقیر بدهد.

* کسی که روزه ماه رمضان را عمداً نگیرد ← قضا به جا آورد + کفاره بدهد.
 کفاره = برای هر روز دو ماه روزه بگیرد (که یک ماه آن باید پشت سر هم باشد) یا به شصت فقیر طعام دهد. هر فقیر 1 مُد.
 * کسی که به چیز حرامی روزه اش را باطل کند ← کفاره جمع (یعنی به ازای هر روز، هم دو ماه روزه و هم شصت فقیر طعام)
 * نکته: اگر فرزندی با نهی پدر و مادر به سفری برود که آن سفر بر او واجب نبوده است، باید نماز را تمام بخواند و روزه اش را بگیرد.

«نکته 28» آیه شریفه ی {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ}.
 ای افرادی که ایمان آورده اید! روزه بر شما نوشته شده، همان گونه که بر کسانی که قبل از شما بودند نوشته شد تا پرهیزکار شوید.
 * این آیه خطاب به مؤمنان می باشد. (خطاب خاص)
 * ثمره روزه، تقوا می باشد یا همان دوری از گناه.
 * کسی که هر سال روزه خود را تکرار کند، سال به سال با تقوا تر می شود و کم کم به جایی می رسد که احساس می کند
 که هر کاری را که خداوند دستور داده است، می تواند به آسانی انجام دهد و احساس سختی نمی کند.

«نکته 29» علاوه بر آراستگی ظاهری باید به آراستگی باطن هم توجه کرد.
 * آراستگی به معنای ← مرتب و منظم کردن خود و بهتر کردن وضع ظاهری یا باطنی
 * آراستگی باطن نتیجه ی ← برخورداری روح انسان از صفات زیبایی همچون ادب، حسن خلق و سخاوت
 * آراستگی ظاهری نتیجه ی ← مرتب بودن وضع ظاهر و توجه به نظافت و زیبایی
 * آراستگی از اخلاق مؤمنان است.
 امام صادق(ع): دو رکعت نماز که با بوی خوش گزارده شود، بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است.
 امام علی (ع): مبدا خود را برای جلب توجه دیگران بیارایی که در این صورت ناچار می شوی با انجام گناه به جنگ خدا بروی.
 امام صادق(ع): لباس نازک و بدن نما نپوشید، زیرا چنین لباسی نشانه سستی و ضعف دین است. ترتیب اهمیت آراستگی:
 1- عبادت 2- خانواده 3- اجتماعات

«نکته 30»
عفاف
 * حالتی است در انسان که به وسیله آن خود را در برابر تندروی ها و کندروی ها کنترل می کند.
 * یکی از جلوه های عفاف مربوط به آراستگی و مقبولیت است.
 یک انسان عقیف، از مقبولیت نزد همسالان (بویژه در جوانی و نوجوانی) و جامعه گریزان نیست؛ اما خود را با ارزش تر از آن می داند که بخواهد این مقبولیت را از راه جلب توجه ظاهری به دست بیاورد و خود را در حد ابزاری برای هوس رانی دیگران پایین آورد.
 عفاف در انسان قوی و مستحکم باشد ← پوشش با وقارتر می شود.
 عفاف در انسان ضعیف و گسسته باشد ← پوشش سبک تر می شود و جنبه خودنمایی پیدا می کند.
عفاف ≠ تبرج
 تبرج = زیاده روی در آراستگی و رسیدن به خودنمایی و قرآن کریم تبرج را کاری جاهلانه می شمرد و نتیجه آن غفلت انسان از هدف اصلی زندگی و مشغول شدن به کارهایی است که عاقبتی جز دور شدن از خدا ندارد.
 * عرضه نا به جای زیبایی ها از طرف زن، به جای گرمی بخشیدن به کانون خانواده، عفت و حیا را از بین می برد و این گوهر مقدس را از او می گیرد.

«نکته 31» روایت امام علی (ع) که می فرمایند: «خداوند آنان که به تو بیشتر عشق می ورزند، بیش از دیگران با آنان انس می گیری و برای اصلاح کار آنان که به تو توکل می کنند از خودشان آماده تری، اسرارشان را می دانی و

بر اندیشه هایشان آگاهی و اگر مصیبتی بر آنان فرو بارد ، به تو پناه می آورند و روی به درگاه تو دارند ، چون می دانند سر رشته کارها به دست تو است .

- ❖ آیات مرتبط: « وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ » .
- ❖ « وَ عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَ عَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئاً وَ هُوَ شَرٌّ لَكُمْ » .
- ❖ « قُلْ أَفْرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ أَوْ إِنْ أَرَادَنِيَ بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ إِنْ هُوَ إِلَّا اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ » تفسیر آیه « خداوند به کسی که به او توکل می کنند خیر می رساند و دفع گزند می کند » .

توکل درست آن است که انسان قلباً به خداوند اعتماد داشته باشد و با انجام وظایف و تلاش بسیار نتیجه ی آموزش را به خداوند واگذار کند

«نکته 32» بهترین زمان توکل

بهترین زمان گرفتن تصمیم های بزرگ و سرنوشت ساز دوران نوجوانی و جوانی است زیرا که در این زمان انسان شجاعت روحی بالایی دارند و دست و پایش به رشته های دنیا بسته نشده در حالی که در دوران بزرگسالی دوران وابستگی به تعلقات دنیوی است و کاهش شجاعت روحی بسیار است .

دوران نوجوانی و جوانی نیاز شدید تری به توکل و اعتماد بر خداوند حس می شود.

«نکته 33» کلمه « لا اله الا الله »

متشکل از یک آری به خدای یگانه و یک نه یه هر چه غیر خداوند متعال است.

{ لا اله } اشاره به تبری (تبری مقدم بر تولی)

{ الا الله } اشاره به تولی (تولی موخر از تبری)

«نکته 34»

وظیفه مردم در مورد پوشش آراستگی

*خداوند هم زنان و هم مردان را به پوشیدن لباس مناسب دعوت کرده است، اما نسبت به پوشش زنان به دلیل بهره مندی آنان از نعمت جمال و زیبایی توجه ویژه ای دارد.

1- وظیفه مردان است که چشم خود را کنترل کنند و از نگاه به زنان نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از گناه نگه دارند.

2- زنان نیز مانند مردان وظیفه دارند که از نگاه به نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از گناه حفظ نمایند.

3- استفاده از زینت و زیورآلات نباید به گونه ای باشد که توجه نامحرمان را به خود جلب کند.

4- زنان نیز باید حجاب خود را به گونه ای تنظیم کنند که علاوه بر موی سر، گریبان و گردن آنها را هم بپوشاند.

امام کاظم (ع): در جواب برادرش که پرسید: «دیدن چه مقدار از بدن زن نامحرم جایز است؟» فرمود: «چهره و دست تا مچ».

یکی از یاران امام صادق (ع): به نام فضیل بن یسار می گوید از ایشان پرسیدم: آیا ساعد زن از قسمت هایی است که باید از نامحرم پوشیده شود؟ فرمود: «بلی، آنچه زیر روسری قرار می گیرد، نباید آشکار شود. همچنین از مچ به بالا باید پوشیده شود».

نکته ویژه پوشش زنان

1- تمام بدن خود را، به جز صورت و دست تا مچ از نامحرم بپوشانند.

2- پوشش آنان نباید نازک، چسبان و تحریک کننده باشد.

«نکته 35» آیه شریفه ی {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ} ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا.

ای پیامبر، به زنان و دختران و به زنان مؤمنان بگو: «پوششهای خود را بر خود فروتر گیرند. این برای آنکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند [به احتیاط] نزدیکتر است، و خدا آمرزنده مهربان است.

پیام آیه: این آیه به تعیین حدود حجاب و علت آن برای زنان اشاره دارد.

* این آیه خطاب به پیامبر است و به همسران، دختران و زنان مؤمن سفارش شده است.

* پوشش زنان باید به گونه ای باشد که گریبان و گردن آنها را هم بپوشاند.

* این پوشش سبب می شود که زن به عفاف و پاکی شناخته شود و افراد بی بند و بار که اسیر هوی و هوس هستند

اجازه

تعرض به او را به خود ندهند {أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ}

* علت = {يُؤْذَيْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَّابِيهِنَّ} = نزدیک کردن پوشش ها

* معلول = {أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ} به عفاف و پاکی شناخته شدن و دوری از تعرض است.

«نکته 36» نمونه های حضور زنان در کنار مردان در جوامع مختلف (مهم)

* قرآن کریم عفت حضرت مریم را در معبدی که همگان، چه زن و چه مرد، به پرستش می آیند، می ستاید.

* قرآن کریم عفت دختران حضرت شعیب را در حال چوپانی و آب دادن به گوسفندان در جمع مردان مثال می زند.

* تاریخ خبر از حضور زنان مسلمان در زمان پیامبر، در پشت جبهه های جنگ برای پرستاری و کمک به مجروحان می دهد.

نتیجه: قانون حجاب، قانونی برای سلب آزادی زنان در جامعه نیست.